

Бойко Іван Володимирович,
старший науковий співробітник ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-1713-9098

ПОНЯТТЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

У статті досліджено поняття та зміст права інтелектуальної власності, які розглядаються як елемент правоздатності фізичної особи та як суб'єктивне право особи. Розглянуто співвідношення права інтелектуальної власності та права власності, види інтелектуальної діяльності та її особливості. Розкрито юридичну сутність права інтелектуальної власності, яке у суб'єктивному значенні оцінюється як сукупність правових можливостей володіння, користування, розпорядження та легітимізації результату інтелектуальної, творчої діяльності, котрі належать його автору, за наявності умов, встановлених законом. Викладено авторське поняття “право інтелектуальної власності”, а також сформульовано обґрунтовані пропозиції з удосконалення законодавства та нормативно-правових актів у сфері інтелектуальної власності.

Ключові слова: право, інтелектуальна власність, цивільно-правові відносини, людина, творча діяльність.

Поняття “інтелектуальна власність” виникло відносно недавно. Термін “власність” та “інтелектуальна власність” вживаються як рівнозначні. Їх виникнення пов'язують з французьким законодавством кінця XVIII ст., створеним під впливом французьких філософів-просвітителів, завдяки яким була утворена **пропріетарна теорія права** на творчі результати, що набула поширення у XIX ст. Зазначена теорія постійно піддавалася критиці через те, що результати творчої діяльності не можуть бути об'єктами права власності [1, с. 10–11]. Поняття “інтелектуальна власність” досить поширене й досі. Воно є певним узагальненим поняттям, яке має близько двох основних значень: як цивільно-правовий інститут і як суб'єктивні права на результати його творчої діяльності.

Дослідженням проблем інтелектуальної власності та системним аналізом в Україні займалися такі науковці, як: Н. Бочарова, В. Дюндін, Ю. Каплиця, Е. Кохановська, А. Куртов, Н. Мироненко, В. Мусіяка, О. Підпригора, С. Поляков, Р. Шишка та інші. Проте в зазначених працях практично відсутній науковий аналіз змісту права інтелектуальної власності, автори у своїх роботах не повністю розкрили цілісне бачення дефініції, структури та ролі права інтелектуальної власності, що і зумовлює актуальність та важливість дослідження цієї проблеми.

На цей час існують два головних підходи, які визначають поняття інтелектуальної власності. Деякі науковці пропонують закріпити в законі поняття “інтелектуальна власність” та водночас вважають, що в такому разі немає наукового підходу у визначенні законодавцем цієї категорії [2, с. 575–576]. Але законодавство тлумачить лише поняття “право інтелектуальної власності”. Головне поняття в

цій ситуації спирається на визначення, наведене в чинній правовій нормі (ч. 1 ст. 418 Цивільного кодексу України), відповідно до якого **право інтелектуальної власності** – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності [3]. Інші науковці в галузі цивільного права вважають це поняття неточним і ненауковим.

У економічній науці достатньо часто вживається поняття “інтелектуальна власність”. Оскільки “власність” тлумачиться не в юридичному розумінні, а ототожнюється з матеріальним ресурсом чи активом. Звертаючи увагу на юридичне та загальне визначення цього поняття, можна згенерувати таке визначення поняття “**право інтелектуальної власності**” – цілісність результатів розумової діяльності людини в науковій, художній, виробничій та в інших сферах і зв’язаних з ними майнових та немайнових (особистих) прав [4].

Натепер об’єктивна потреба в розумінні ролі та місця інтелектуальної власності як економічного об’єкта, а також аналізу особливостей створення й використання різних видів об’єктів інтелектуальної власності. *За оцінками Світового банку, інтелектуальна власність як складова формує в середньому понад 60 % загального обсягу багатства розвинених країн світової спільноти і вона продовжує зростати. Інтелектуальна власність використовується в усіх без винятку формах економічної діяльності. Формується багаторівнева система регулювання проблем, пов’язаних з інтелектуальною власністю. Торгівля патентами й ліцензіями у світі розвивається дуже динамічно і оцінюється у сотні мільярдів доларів на рік. Постійно збільшується питома вага результатів інтелектуальної діяльності у вартості суспільного продукту* [5, с. 26–27].

Поняття “інтелектуальна власність” вперше було сформульовано в 1967 р. 14 липня 1967 р., в Стокгольмі відбулася “**Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності**”. Україна приєдналась до Конвенції 26 квітня 1970 році. Відповідно до ст. 2 цієї Конвенції *інтелектуальна власність* включає права, які стосуються: літературних, художніх і наукових творів; виконавської діяльності артистів, звукозапису, радіо- і телевізійних передач; винаходів у всіх областях людської діяльності; наукових відкриттів; промислових зразків; товарних знаків, знаків обслуговування, фірмових найменувань та комерційних позначень; захист від недобросовісної конкуренції, а також всіх інших прав, що стосуються інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній і художній сферах [6]. Отже, поняття “інтелектуальна власність” використовується у збірному вигляді.

Слід зазначити, що першим міжнародно-правовим документом у сфері інтелектуальної власності щодо промислової власності була “**Паризька конвенція про охорону промислової власності**” від 20 березня 1883 р. [7]. Вона набула чинності в Україні 25 грудня 1991 р. Відповідно до ст. 1 Конвенції об’єктами охорони промислової власності є патенти на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки, знаки обслуговування, фірмові найменування та вказівки про походження чи найменування місця походження, а також припинення недобросовісної конкуренції. У країнах-учасниках Паризька конвенція діє під різними редакціями залежно від того, який з її текстів був ратифікований країною. Учасники Конвенції утворюють так званий Міжнародний союз з охорони промислової власності (Паризький союз). Ця Конвенція визначила національний режим, за

яким іноземний патентовласник в іноземній державі-учасниці користується такими ж правами, що і її власні громадяни.

Отже, сьогодні основу інтелектуальної власності становлять об'єкти авторського і патентного права, кошти індивідуалізації, а також “ноу-хау” як знання та досвід наукового, технічного, виробничого та ін. характеру, які практично застосовуються в діяльності підприємства, але ще не стали загальним надбанням. Використання ноу-хау часто забезпечує конкурентні переваги і комерційну вигоду організації, що їх отримала. Під *ноу-хау* слід розуміти секретні не запатентовані технологічні знання і процеси, практичний досвід, включаючи методи, необхідні для виробництва певного виробу, наукових досліджень і розробок тощо.

Незважаючи на порівняно недавнє формулювання поняття “*інтелектуальна власність*”, передумови для його появи були сформовані самим ходом еволюції людства, зокрема: **1) історична** – з розвитком науково-технічного прогресу зростає кількість наукових винаходів, музичних композицій, літературних творів, якими могла скористатися необмежена кількість осіб; **2) технологічна** – винахід друкарства і розвиток машинного виробництва створили умови для широкого тиражування творів літератури і деяких видів мистецтва, а також винаходів і товарних позначень; **3) економічна** – широке залучення виняткових прав на продукти розумової праці в сферу товарно-грошових відносин; **4) психологічна** – сприйняття права власності як священного і недоторканного сприяло виробленню прагнення творчої інтелігенції мати на свої твори модель права аналогічного характеру; **5) юридична** – для кожного учасника економічних відносин вкрай важливо володіння статусом, відомим всім іншим учасникам, в зв'язку з цим винятково зручною є саме конструкція, аналогічна праву власності або іншому речовому праву.

9 вересня 1886 р. підписано “*Бернську конвенцію з охорони літературних і художніх творів*”. Видано в першій редакції (Паризький Акт від 24 липня 1971 р., змінений 2 жовтня 1979 р.) [8], Україна приєдналася до Конвенції 31 травня 1995 р. Бернською конвенцією, визначено *термін “Літературні і художні твори”*, котрий охоплює всі твори в галузі літератури, науки і мистецтва, яким би способом і в якій би формі вони не були виражені, як-то: книги, брошури та інші письмові твори, лекції, звертання, проповіді та інші подібні твори; драматичні і музично-драматичні твори; хореографічні твори і пантоміми, музичні твори з текстом або без тексту; кінематографічні твори, до яких прирівнюються твори, виражені способом, аналогічним кінематографії; малюнки, твори живопису, архітектури, скульптури, графіки і літографії; фотографічні твори, до яких прирівнюються твори, виражені способом, аналогічним фотографії; твори прикладного мистецтва; ілюстрації, географічні карти, плани, ескізи і пластичні твори, що належать до географії, топографії, архітектури або наукам.

26 жовтня 1961 р. в Римі підписана “*Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення*” [9], Україна приєдналася до Конвенції 20 вересня 2001 р. Ця Конвенція захищає права виконавців, виробників фонограм, права організацій мовлення. Основним принципом Римської конвенції є принцип національного режиму.

Таким чином, об'єктивна потреба у створенні дієвого механізму захисту прав творців на результати інтелектуальної праці існувала протягом тривалого

часу: з моменту появи перших інтелектуальних продуктів і подальшого широко-масштабного розвитку науково-технічного прогресу, аж до її офіційного оформлення. На сьогодні інтелектуальна власність розглядається з правового, соціологічного та економічного погляду, що призводить до виникнення широкого діапазону сутностей і значень, а отже, неоднозначності трактування поняття права інтелектуальної власності [10].

Комплексного підходу до визначення сутності права інтелектуальної власності на тепер немає. Інформаційна база для вивчення сутності цієї категорії – наукові концепції і системи відносин, що виникають у різних сферах діяльності людини. Можна виділити три основні підходи до визначення сутності “право інтелектуальної власності” – економічний, правовий і соціологічний. З погляду права, право інтелектуальної власності розглядається як сукупність прав суб’єкта з управління об’єктами власності (речами).

Водночас є безліч теорій, які ми розглянемо у цій статті.

1. *Теорія привілеїв* стала початком для синтезу національних систем права інтелектуальної власності. Вона засновується на тому, що автору дають певні привілеї на його результати. Перші привілеї з’явилися наприкінці середньовіччя, причиною яких є цехова організація виробництва закритих промислових корпорацій. З’явилася потреба звільнити технічну думку від контролю цехів і тим дати промисловцям свободу дій в конкуренції. Через це від контролю звільнялись певні цехи, місця, або особи, які працювали на потреби монарших дворів (реальні привілеї), а в іншій ситуації звільнялись певні особи, яким давали особові привілеї. Ці привілеї стали прообразами перших патентів;

2. *Пропріетарна теорія* поширилася у ХІХ ст. з розробленням у багатьох європейських країн авторських і патентних законів, в яких зазначалося, що права тих, хто має досягнення у галузі літератури, мистецтва та науки, а більше – технічної творчості тепер прирівняні до права власності. Її розвитку сприяло суб’єктивне розуміння *сутності права інтелектуальної власності* та бажання звузити її зміст до змісту існуючого права приватної власності. Ця теорія є однією з головних і виходить із природного розуміння права власності, порівняння прав авторів та інших осіб на продукти творчої діяльності з правом власності на матеріальні об’єкти. Тому сприяв перехід від прерогативного до облігаторного принципу видачі привілеїв. Ця теорія ґрунтується на тому, що результати творчої та іншої передбаченої законом діяльності визнаються її об’єктами, на які творець має дві групи прав: особисті немайнові та майнові. Останні є такими ж як у праві власності: право володіння, використання та право розпорядження. При тому, що об’єктами права інтелектуальної власності визнаються переважно результати творчої діяльності, якщо вони мають творчий характер, об’єктивно виражені в одній із доступних для сприйняття форм і можуть бути використані людиною для задоволення своїх естетичних потреб чи матеріального виробництва.

3. *Аналогістична теорія авторського права* засновано на тому, що коли контрафактор діє від імені автора без доручення останнього, тоді він відповідає перед автором за загальноновизначеними началами римського права, а брати плоди його старань – означає красти.

4. *Договірні теорія права інтелектуальної власності* була створена на основі теорії природного права і ґрунтується на тому, що патент є своєрідним договором

між суспільством і винахідником, на підставі якого другий передає першому свій винахід, а взамін отримує монополію (виключне право) на використання запатентованого винаходу. Такий договір є вигідним для двох сторін: монополія на винахід дає винахіднику можливість компенсувати витрати на створення результату та ще й отримати прибуток, а суспільство отримує вигоду у вигляді нових знань, що збагачують науку і техніку та є запорукою для їх подальшого розвитку.

5. *Теорія промислової власності* – один із підвидів теорії пропрієтарної власності. Її послідовники співвідносять право автора на продукт духовної творчості з правом власності на матеріальні об'єкти як результати науково-технічної творчості: винаходи, корисні моделі, промислові зразки, селекційні досягнення, знаки для товарів і послуг тощо [11].

Такий висновок є наслідком силогізму: праця людини створює матеріальні блага, речові і духовні результати праці основані на одному і тому ж факті. Ці результати праці і є власністю особи, яка їх створила. Саме на теорії промислової власності засновувалося й патентне право. Патент розглядається як підвид нематеріальних об'єктів поряд з об'єктами матеріальними.

6. *Теорія інтелектуальних прав* засновувалася на тому, що права на результати творчої діяльності з'являються як наслідок самого факту їх створення і не породжуються юридичними відносинами. Власність на винаходи, промислові зразки і моделі складає особливу “інтелектуальну власність”, право на яку відчутно відрізняється від права власності на річ: обмежене в часі право користування інтелектуальною продукцією у принципі може належати одночасно необмеженій кількості осіб; право використання інтелектуального продукту допускає його безкінечну репродукцію.

7. *Деліктна доктрина інтелектуальної власності* зводиться до того, що контрафакт є різновидом крадіжки та все регламентується законом. Ніякого авторського права немає, а є лише делікт, рефлєкторна дія якого кристалізується в захисті авторів.

8. *Рентна теорія*, яка ґрунтується на парадигмі, що авторське право є штучно створеною монополією, забезпечує автору ренту, прибуток. Сам автор розглядається як кваліфікований працівник, винагорода за роботу якого не може вкладатися в загальноприйнятні схеми, та безперешкодно можна збирати ренту з людей.

9. *Теорія вічної промислової власності* заснована на тому, що:

- універсальним механізмом від усіх негараздів у суспільстві є закон. Проти свободи конкуренції виступає закон, який встановлює незмінний і обов'язковий товарний ярлик, а для винахідників – повну і вічну власність на їхні ідеї. Іншими словами, власність на продукт розумової діяльності має прирівнюватися до власності на землю, за якої закон повинен встановити жорстокі способи охорони такої власності аж до смертної кари; закон має конкретно врегулювати всі правовідносини стосовно патенту;

- теорія виключних природних прав є відображення привілеїв як певного права. За неї майнові права, які ґрунтуються на факті приналежності результату творчої діяльності, можуть визначатися нами як їхній різновид. За цією теорією право автора чи винахідника є невід'ємним, природним правом людини, яке

з'являється внаслідок її духовної творчості. Отож, таке право існує незалежно від того, визнається і забезпечується воно від порушень державою чи ні. Видача патенту є лише фактом підтвердження наявного у винахідника природного права.

10. *Теорія виключних майнових прав* засновується на оборотоздатності об'єктів цивільних прав та на монопольному праві використовувати (комерційно експлуатувати ідею) переваги новинки самому, на певний час заборонити це робити іншим особам чи надати їм це право за винагороду. Об'єктом таких прав є лише майнові права інтелектуальної власності. Отож, право інтелектуальної власності – засновані на факті створення результатів творчої діяльності та приватній основі виключні майнові права авторів, а в передбачених законом чи договором випадках – інших осіб [12, с. 151–154].

Беручи до уваги зазначені вище теорії, що визначають правову сутність інтелектуальної власності, найбільш логічним видається розподіл теорій на публічно-правові та приватноправові. Основним критерієм класифікації в цьому випадку є інтерес: *для публічно-правових* переважне значення має суспільно значимий інтерес (інтерес соціальної спільності, визнаний державою і забезпечений правом), *для приватноправових* – відповідно, приватний інтерес (матеріалізується в інтересах окремих осіб – в їх правовий та майновий стан). Незважаючи на існування великої кількості теорій, що визначають сутність інтелектуальної власності з правової точки зору, вони мають багато спільного, зокрема: а) розглядають це поняття як сукупність прав, що належать творцеві результатів інтелектуальної праці або особі, яка отримала права на оплатній основі; б) підкреслюють специфічну природу прав і самого об'єкта інтелектуальної власності; в) вимагають забезпечення захисту прав державою на результати інтелектуальної праці власника з метою несанкціонованого використання третіми особами.

Проте є певні відмінності між цими теоріями, які за своєю сутністю зводяться до пошуку відповідей на запитання: хто, яким чином і в якому обсязі може отримати право на результати інтелектуальної діяльності? На цей час найбільше визнання у правовому середовищі отримало таке визначення “право інтелектуальної власності” – сукупність виняткових прав особистого і майнового характеру на результати інтелектуальної діяльності (в першу чергу, творчої діяльності), а також на інші об'єкти, прирівняні до них, конкретний перелік яких встановлюється законодавством відповідної країни.

Цікавими є наукові праці, де розглядається інтелектуальна власність як “сукупність суспільних відносин, які виникають при появі і використанні результатів інтелектуальної діяльності”, що володіють специфічними властивостями як засіб: додавання продукції інтелектуальної діяльності особливих споживчих властивостей товару; конкурентної переваги; одержання надприбутку; законної монополізації знань; синергії творчого потенціалу персоналу організації.

Розглянувши сутність категорії права інтелектуальної власності з погляду економіки, можна зробити висновок, що наявні в цей час теорії не є антагоністичними, а швидше навпаки доповнюють одна одну. Так, традиційний підхід розглядає право інтелектуальної власності через призму тріади прав: володіння, користування, розпорядження – придбаних власником об'єкта інтелектуальної праці, в результаті його виготовлення [13]. У свою чергу, неінституціоналістський підхід деталізує визначені права, розбиваючи їх при цьому на сукупність прав,

які можуть реалізовуватися як товар, таким чином приносячи додатковий економічний ефект і забезпечуючи домінуюче становище для власника на ринку.

Отже, в сучасних умовах інтелектуальна власність може виступати в якості: товару, фінансового активу, фактора виробництва, капіталу, джерела доходу, предмета економічних угод, конкурентної переваги для компанії на ринку і країни в цілому. Оскільки вона набуває вартості (корисність, споживна вартість, мінова вартість), виконує розподільну функцію (вносить баланс між виробництвом і споживанням), заохочує виробництво. При цьому в економічному обороті інтелектуальна власність має такі особливості: 1) не обмежена в просторі, отже, може використовуватися необмеженою кількістю осіб; 2) не має фізичного споживання, не схильна до фізичного зносу (можливий моральний знос); 3) вимагає відокремлення від інших результатів інтелектуальної діяльності через юридичне закріплення; 4) здатна приносити дохід, тільки в умовах закріплення прав на неї, що не допускають загальнодоступності використання; 5) забезпечує можливість формувати сфери впливу на ринку, здійснювати контроль над отриманням доходів від використання об'єкта; 6) правовий захист має обмеження в часі, після закінчення якого об'єкт переходить у суспільне надбання [14].

Таким чином, враховуючи викладене вище, сьогодні правовий підхід учених у галузі цивільного права щодо визначення поняття “право інтелектуальної власності” знаходиться на етапі становлення і до недавнього часу не був розвиненим теоретико-методологічним апаратом та інструментарієм дослідження. Однак вже зараз можна стверджувати, що “право інтелектуальної власності” є міждисциплінарним поняттям, сутність і значення якого варіюється залежно від сфери його застосування. Необхідно зазначити, що поняття “право інтелектуальної власності” як один із пріоритетних соціально-економічних напрямів розвитку нашого суспільства, потребує наукового визначення та закріплення в чинних правових нормах законодавства України. Зараз правова норма – ч. 1 ст. 418 Цивільного кодексу України “Право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений цим Кодексом та іншим законом” [3]. Чинне поняття, передбачене у зазначеній правовій нормі ЦК України, суперечить правовим нормам ст. ст. 41, 54 Конституції України, які є нормами прямої дії. Так, відповідно до ст. 41 Конституції України “Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності”, а згідно зі ст. 54 Основного Закону України, “Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, інших авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності” [15].

Таким чином, враховуючи викладене, ми приходимо до **висновків**:

1. Необхідно внести зміни та доповнення до частини 1 статті 418 Цивільного кодексу України (Відомості Верховної Ради України від 03.10.2003 № 40. Ст. 356). Так, слід частину 1 статті 418 викласти в такій редакції:

“1. Право інтелектуальної власності – це закріплене та гарантоване законом право людини на результати її творчої діяльності в літературній, художній, науковій і технічній творчості, виробничій та інших сферах, що є об'єктом цивільно-правових відносин у частині права кожної людини володіти, користуватись,

розпоряджатись та легітимізувати результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності, а також захист державою інтелектуальної власності, інших авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності”.

2. Для забезпечення міжнародних зобов'язань нашою державою у сфері інтелектуальної власності, яка на сьогодні є однією з найкритичніших в аспекті виконання Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом. Тому на сьогодні Кабінету Міністрів України необхідно терміново доопрацювати розроблений у 2019 році проєкт “Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності на період 2021–2026 роки”, який розглянути на засіданні Уряду та подати його для затвердження Президентом України.

3. Нині Кабінету Міністрів України необхідно розробити проєкт постанови уряду “Про єдину національну систему захисту прав інтелектуальної власності в Україні” (далі – національна система), яку прийняти на засідання Уряду України. У положеннях правових норм цієї постанови Уряду має бути сформована єдина дієва реєстраційна, інформаційна та інституційна система, яка гарантувала б високий рівень захисту інтелектуальної власності (виробників від контрафакції, фальсифікації, піратства, плагіату тощо) та забезпечувала формування загальноєвропейського інноваційного простору. У Державному бюджеті України Урядом необхідно передбачити закладення коштів на створення та функціонування національної системи, а також кошти для винахідників патентів. Оскільки кожного року патентна активності та якості пропозицій, які патентуються, знижуються. Наші винахідники не бачать перспектив для реалізації своїх ідей або не мають коштів для їх патентування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Сергеев А.П.* Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: учебник. 2-е издание, перераб. и доп. Москва: ПБОЮЛ Гриженко Е.М., 2001. 752 с.
2. *Боброва Д.В., Дзера О.В., Довгерт А.С.* та ін. Цивільне право України: підручник: у 2-х кн. / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 864 с.
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. Відомості Верховної Ради України від 03.10.2003. № 40. Ст. 356.
4. *Останчук В.О.* Природа права інтелектуальної власності. Юридичний науковий інтернет-журнал. 2003. URL: <https://synergy.ua/ru/pryroda-prava-intelektualnoyi-vlasnosti-ru/> (дата звернення: 28.05.2021).
5. *Ходаківський Є.І., Якобчук В.П., Литвинчук І.Л.* Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: підручник: 3-тє вид., перероб. та доп. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 504 с.
6. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 14 липня 1967 року (Стокгольм). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_169#Text (дата звернення: 28.05.2021).
7. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. Зібрання чинних міжнародних договорів України від 1990. № 1. Ст. 320.
8. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 9 вересня 1886 р. у першій редакції (Паризький Акт від 24 липня 1971 р., змінений 2 жовтня 1979 р.). Офіційний вісник України від 18.10.2007. № 75. Ст. 2809.
9. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (вчинено в Римі 26 жовтня 1961 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_763/print (дата звернення: 28.05.2021).
10. *Горбова Н.А.* Теорія інтелектуальної власності: до постановки питання. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2015. № 1. С. 16–22. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2015_1\(2\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2015_1(2)_4) (дата звернення: 28.05.2021).

© Boiko Ivan, 2021

11. *Сорвачов О.В.* Охорона прав на промислові зразки в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса. Нац. ун-т “Одес. юрид. академія”, 2015. 18 с.
12. *Куріло В.І., Світличний О.П., Гиренко І.В.* Основа права інтелектуальної власності: навч. посіб. КМ України. Донецький нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. 2012. 262 с.
13. Інтелектуальна власність в Україні: проблеми теорії і практики: зб. наук. статей / за ред. Ю.С. Шемшученка, Ю.Л. Блошицького. Київ: Ін-т держави і права. ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. URL: <http://rivne.kul.kiev.ua/virtualnaja-vistavki/intelektualna-vlasnist-v-ukrajini-problemi-teoriji-ta-praktiki.html> (дата звернення: 28.05.2021).
14. *Харитоновна О.І.* Правова природа права інтелектуальної власності. Наукові праці Одеської національної юридичної академії / гол. ред. С.В. Ківалов. ОНЮА. Одеса: Юрид. л-ра, 2008. Т. VII. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/531?show=full> (дата звернення: 28.05.2021).
15. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996 № 30. Ст. 141.

REFERENCES

1. *Sergeyev, A.P.* (2001) Pravo intelektual'noy sobstvennosti v Rossiyskoy Federatsi. “Intellectual Property Law in the Russian Federation”: textbook. 2nd edition, amend. and add. Moscow: PBOYUL E.M. Grizhenko. 752 p. [in Russian].
2. *Bobrova, D.V., Dzera, O.V., Dochert, A.S.* and others (2001) Tsyvil'ne pravo Ukrayiny. “Civil Law of Ukraine”: textbook: in 2 books. / for ed. O.B. Dzera, N.S. Kuznetsov. Kyiv: Yurinkom Inter. 864 p. [in Ukrainian].
3. Civil Code of Ukraine: Law of Ukraine of January 16, 2003 No 435-IV. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine dated October 3, 2003 No 40. Art. 356 [in Ukrainian].
4. *Ostapchuk, V.O.* (2003) Pryroda prava intelektual'noyi vlasnosti. “The Nature of Intellectual Property Rights”. Legal Scientific Online Journal. URL: <https://synergy.ua/ru/pryroda-prava-intelektualnoyi-vlasnosti-ru/> (Date of Application: 28.05.2021) [in Ukrainian].
5. *Khodakivskyy, Ye.I., Yakobchuk, V.P., Lytvynchuk, I.L.* (2017) Intelektual'na vlasnist': ekonomiko-pravovi aspekty. “Intellectual Property: Economic and Legal Aspects”: textbook: 3rd ed., revised and amended. Kyiv: Center for Educational Literature. 504 p. [in Ukrainian].
6. Convention Establishing the World Intellectual Property Organization of July 14, 1967 (Stockholm). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_169#Text (Date of Application: 28.05.2021) [in Ukrainian].
7. Paris Convention for the Protection of Industrial Property of March 20, 1883. Collection of current international treaties of Ukraine of 1990. No 1. Art. 320 [in Ukrainian].
8. Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works of September 9, 1886, in the first edition (Paris Act of July 24, 1971, amended October 2, 1979). Official Gazette of Ukraine dated 18.10.2007. No 75. Art. 2809 [in Ukrainian].
9. International Convention for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organizations (done at Rome on 26 October 1961). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_763/print (Date of Application: 28.05.2021) [in Ukrainian].
10. *Horbova, N.A.* (2015) Teoriya intelektual'noyi vlasnosti: do postanovky pytannya. “Theory of Intellectual Property: on the Issue”. Bulletin of Zaporizhia National University. Legal Sciences 1, 16–22. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2015_1\(2\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2015_1(2)_4) (Date of Application: 28.05.2021) [in Ukrainian].
11. *Sorvachov, O.V.* (2015) Okhorona prav na promyslovi zrazky v Ukrayini. “Protection of Industrial Design Rights in Ukraine”: author's abstract ... Cand. Sci. (Law). Odessa National University. jurid. 18 p. [in Ukrainian].
12. *Kurilo, V.I., Svitlychnyy, O.P., Hyrenko, I.V.* (2012) Osнова prava intelektual'noyi vlasnosti. “Basis of Intellectual Property Law”: textbook. CM of Ukraine. Donetsk national University of Bioresources and Nature Management of Ukraine. 262 p. [in Ukrainian].
13. Intelektual'na vlasnist' v Ukrayini: problemy teorii i praktyky. Intellectual property in Ukraine: problems of theory and practice: coll. Science. articles / eds U.S. Shemshuchenko, Yu.L. Bloshytsky. Kyiv: Institute of State and Law; V.M. Koretsky NAS of Ukraine, 2002. URL: <http://>

rivne.kul.kiev.ua/virtualnaja-vistavki/intelektualna-vlasnist-v-ukrajini-problemi-teoriji-ta-praktiki.html
(Date of Application: 28.05.2021) [in Ukrainian].

14. *Kharytonova, O.I.* (2008) Pravova pryroda prava intelektual'noyi vlasnosti. "The Legal Nature of Intellectual Property Law". Scientific works of the Odessa National Law Academy / ch. ed. S.V. Kivalov. ONUA. Odessa: Legal Literature. Vol. VII. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/531?Show=full> (Date of Application: 28.05.2021) [in Ukrainian].

15. Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of June 28, 1996 No 254k / 96-VR. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine dated July 23, 1996. No 30. Art. 141 [in Ukrainian].

UDC 347.77/,78

Boiko Ivan,

Senior Staff Scientist of the State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-1713-9098

THE CONCEPT OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS: LEGAL ASPECTS

Research article studies the concept and content of intellectual property rights, which are considered as an element of legal capacity of an individual and as a subjective right of a person. The relations between intellectual property rights and property rights, types of intellectual activity and its features are considered. The legal essence of intellectual property rights is revealed, which in the subjective sense is assessed as a complex of legal possibilities of possession, use, disposal and legitimization of the result of intellectual, creative activity, which belong to its author under the conditions established by law. The concept of "intellectual property rights" is a generalizing concept that has two main meanings: as a civil law institution and as a subjective right of the creator to the result of his creative mental activity.

At present, according to the World Bank, intellectual property as a component forms on average more than 60 % of the total wealth of the developed countries of the world community and it continues to grow.

The main provisions of some international legal conventions on intellectual property to which Ukraine has acceded are highlighted. Thus, the "Convention Establishing the World Intellectual Property Organization" establishes general types of intellectual property rights. The "Paris Convention for the Protection of Industrial Property" defines the types of objects of industrial property protection. The "Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works" discloses the term "Literary and Artistic Works" which covers all works in the field of literature, science and art. In addition, the International Convention for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organizations establishes a legal regime for the protection of the rights of performers, producers of phonograms and broadcasting organizations.

The author's concept of "intellectual property right" is stated, and also the substantiated offers for the perfection of the legislation and regulations in the field of intellectual property are formulated.

Keywords: law, intellectual property, civil legal relations, person, creative activity.

Отримано 08.06.2021

© Boiko Ivan, 2021

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2021.2\(52\).4](https://doi.org/10.36486/np.2021.2(52).4)

Issue 2(52) 2021

<http://naukaipravoohorona.com/>